

Protokoll fra møte i Faggruppen for plantehelse (Faggruppe 9) i VKM 24. juni 2009 kl. 10:00-15:00

Deltakere:

Fra Faggruppe 9:

Leif Sundheim (faggruppe- og møteleder), May Bente Brurberg, Trond Hofsvang, Brita Toppe og Anne Marte Tronsmo

Forfall: Christer Magnusson, Trond Rafoss og Bjørn Økland

Ekstern ad hoc-ekspert: Maria Luz Herrero, Bioforsk Plantehelse

Fra Mattilsynet:

Randi Knudsen og Hilde Paulsen

Fra sekretariatet til VKM:

Elin Thingnæs Lid (ref.)

1. Konstituering av møtet

Møteleder ønsket velkommen til møte i VKMs Faggruppe for plantehelse, Faggruppe 9. Innkalling og forslag til dagsorden ble godkjent uten endringer. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile i noen av sakene.

2. Oppfølging av forrige møte i faggruppen

Protokollen fra sist møte ble gjennomgått.

Vedtak: De sakene som skal følges opp blir ivaretatt i de øvrige sakene på agendaen.

3. Plantehelsesaker som skal behandles på møtet

Phytophthora ramorum – orientering og diskusjon

Siden sist faggruppemøte har *ad hoc*-gruppen for *P. ramorum* jobbet med utkastet til risikovurderingen etter innspill fra faggruppen. Faggruppen fikk tilsendt *ad hoc*-gruppens nyeste utkast til risikovurderingen i forkant av møtet. *Ad hoc*-gruppens medlemmer orienterte om arbeidet med utkastet siden sist. Faggruppen gikk grundig igjennom utkastet og kom med en rekke innspill. I tillegg til selve risikovurderingen har *ad hoc*-gruppen sammenstilt svarene på spørsmålene i Mattilsynets bestilling i et eget dokument. Svarene er hentet fra selve risikovurderingen, og sammenstillingen var i utgangspunktet ment å gi en oversikt over om alle spørsmålene er besvart. Faggruppen diskuterte om det å overlevere et slikt dokument til

Mattilsynet er hensiktsmessig, spesielt sett opp mot ekstraarbeidet et slikt dokument medfører. Mattilsynet ga uttrykk for at de syns et slikt dokument vil være nyttig for dem. Faggruppen kom frem til at de vil ferdigstille og overlevere dokumentet og høste erfaringer fra det.

Vedtak: *Ad hoc*-gruppen vil jobbe videre med utkastet til risikovurderingen i henhold til faggruppens vedtak. Dokumentet med svar på Mattilsynets spørsmål vil også ferdigstilles slik at det stemmer overens med den endelige risikovurderingen. Faggruppen vil få en ny versjon av risikovurderingen og svardokumentet på elektronisk høring før endelig oversendelse til Mattilsynet over sommeren. Sekretariatet vil undersøke andre faggruppers eventuelle praksis og erfaringer ved å sammenstille svar på bestillerens spørsmål i et eget dokument/kapittel. Faggruppen vil gjøre en vurdering i senere saker om den vil levere et slikt dokument.

4. Plantehelsesaker som er under arbeid i *ad hoc*-grupper

Furuvednematode del 2 – orientering og diskusjon om status

Faggruppeleder og sekretariatet opplyste om at det dessverre ikke har skjedd noe nytt i saken siden sist faggruppemøte. Bioforsk har fortsatt ikke fått noen nærmere instruksjoner eller opplysninger om finansiering fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) vedrørende utvikling av modeller til bruk i risikovurderingen. Bjørn Økland ved Norsk institutt for skog og landskap jobber videre med utvikling av spredningsmodellen, men fortsatt uten finansiering som har blitt lovet instituttet fra LMD. Faggruppens *ad hoc*-gruppe i saken er bekymret for å miste sin eksterne ekspertise på skogøkonomi dersom saken fortsetter å være fastlåst. VKM har behov for informasjon om hvor saken står.

Mattilsynet minnet om at EPPO kommer med en ny PRA for FVN, forhåpentlig i høst. Christer Magnusson i faggruppen deltar i det arbeidet. Kanskje VKM og Mattilsynet kan bruke denne i sitt arbeid med skadegjøreren.

Vedtak: Sekretariatet vil fortsette å søke informasjon om status i saken hos LMD, slik at faggruppen og *ad hoc*-gruppen får vite hva de har å forholde seg til. Sekretariatet vil også holde kontakten med Mattilsynet, Skog og landskap og Bioforsk i saken.

5. Faggruppens årsplan

VKMs årsplan for 2009 har blitt ferdigstilt og vedtatt i Hovedkomiteen siden sist faggruppemøte. Årsplanen ble sendt ut til faggruppen i forkant av dagens møte. Som vedtatt på sist faggruppemøte har årsplanen blitt fast punkt på agendaen. Årsplanen sier blant annet at faggruppen vil ”publisere kortversjoner av relevante risikovurderinger i fagtidsskrifter”. Faggruppen påpekte at det vil kunne være aktuelt å publisere en kortversjon av *P. ramorum* i Gartneryrket.

Vedtak: VKM sekretariatet vil ta kontakt med Gartneryrket for en eventuell publisering.

6. Planthelsesaker i Mattilsynet

Mattilsynet orienterer om aktiviteter i Mattilsynet på plantehelseområdet:

Askeskuddsyken

Norsk institutt for skog og landskap har nå påvist soppen *Chalara fraxinea* på skogtrær over hele Østlandet og langs kysten til Vest-Agder. Det har vært befarings i både smittet sone og observasjonssone, og det er registrert en stor spredning. Omfanget er større enn først antatt, og soppen har tydeligvis hatt en epidemisk utvikling det siste året. Det er gjort funn i observasjonssonen i tre kommuner i Rogaland, og det er viktig at Mattilsynet følger opp og ”flytter” disse lokalitetene over til smittet sone. Det gjenstår å se om det vil være mulig å hindre videre spredning av skadegjøreren. Faggruppen kan lese mer om saken som nyhetsnotis på LMDs nettsider, med lenke til Norsk institutt for skog og landskap. Faggruppen spurte om dødeligheten til sykdommen, noe Mattilsynet var usikker på.

Mattilsynet var til stede på et møte om askeskuddsyken i EPPO i forrige uke. Der kom det frem at det ikke vil være hensiktsmessig med en PRA fordi skadegjøreren er vidt utbredt i EPPO-regionen og dermed ikke definert som karanteneskadegjører. Det er viktig å være oppmerksom på at spredningen ikke skjer bare naturlig men også via planteskoler. Det er mulig det vil bli avholdt en workshop om skadegjøreren senere i år.

Kommende bestillinger i år

Mattilsynet viste til faggruppens møte 8. januar der Mattilsynet orienterte om at det fra tilsynsavdelingen vil kunne være aktuelle å be om risikovurdering av følgende saker i år: 1) risiko forbundet ved en eventuell oppheving av forbudet mot import av matpoteter fra Nederland 2) Potetcystenematode (PCN) 3) Potato spindle tuber viroid (PSTVd) 4) askeskuddsyke.

Faggruppen spurte om det fortsatt er aktuelt å bestille risikovurderinger på alle disse fire sakene i år. Mattilsynet svarte at en intern arbeidsgruppe på PCN anbefaler at Mattilsynet bestiller en risikovurdering av denne skaldegjøreren, og forhåpentlig vil Mattilsynet ferdigstille en bestilling på PCN i løpet av året. Status i de andre sakene er mer usikre. Når det gjelder saken om matpoteter fra Nederland har Mattilsynet bestilt informasjon fra Nederland. Når denne informasjonen er mottatt og gjennomgått vil Mattilsynet avgjøre om de trenger en risikovurdering fra VKM.

EPPOs ”action list”

På forrige møte i faggruppen orienterte Mattilsynet om at de har gått igjennom EPPOs ”action list” over nye skadegjørere, og at de vil vurdere om flere av disse skal reguleres som karanteneskadegjørere. Mattilsynet har en pågående dialog med Bioforsk og Norsk institutt for skog og landskap for hjelp til å rangere hvilke av skadegjørerne som muligens bør reguleres. I Mattilsynets foreløpige rangering har følgende ni skadegjørere høyeste prioritet: *Xanthomonas axonopodis* pv. *poinsettiicola*, *Fusarium foetens*, *Gibberella circinata*, *Agrilus planipennis*, *Anoplophora chinensis*, *Anoplophora glabripennis*, *Dendrolimus superans*, *Dendrolimus sibiricus*, *Tetranychus evansi*. Mattilsynet har ikke jobbet videre med listen siden sist.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

7. Selvinitiering av saker

Risikovurdering av *Liriomyza*

Faggruppens nestleder, Trond Hofsvang, hadde forberedt et notat om insekter og midd i jord og hagebruk som er mest aktuelle for en selvinitiering. Notatet ble sendt ut til faggruppen i forkant av møtet. Konklusjoner er at de tre *Liriomyza*-artene *L. huidobrensis*, *L. sativae* og *L. trifolii* bør prioriteres, og at disse kan behandles i en og samme risikovurdering. Disse tre artene av polyfage minerfluer er viktige karanteneskadegjørere verden over og er oppført på EPPOs A1-liste. Etter et større utbrudd av *L. hudiobrensis* i 2002 har *Liriomyza*-arter vært påvist i norske veksthus nærmest årlig. Faggruppen mener at Arild Andersen, professor ved UMB, bør være sentral i arbeidet med risikovurderingen.

Vedtak: Faggruppen vil sette ned en *ad hoc*-gruppe som vil lage utkastet til risikovurderingen. Faggruppens nestleder vil undersøke om Arild Andersen har anledning til å delta i arbeidet som vil starte opp i høst. Faggruppens nestleder vil lede *ad hoc*-gruppen, og faggruppens koordinator vil koordinere arbeidet. Med utgangspunkt i standarden ISPM No.11 vil faggruppens nestleder gjøre en nærmere beskrivelse og avgrensing av arbeidet, gjerne ved å formulere enkelte spørsmål som man tar sikte på å besvare. VKM vil skrive kontrakt med medlemmene av *ad hoc*-gruppen (eller med medlemmenes arbeidsgivere) før arbeidet igangsettes.

Potato spindle tuber viroid (PSTVd)

Faggruppeleder har tidligere foreslått at faggruppen selvinitierer en risikovurdering av PSTVd, og hadde forberedt et notat om mulige problemstillinger. Notatet ble sendt ut til faggruppen i forkant av møtet. PSTVd er et viktig patogen i potet og noen andre arter i *Solanaceae* (søtvierfamilien). Norge har et strengt regelverk for import av potet, mens importen av noen andre vertplanter for PSTVd er mindre regulert. Aktuelle problemstillinger vil kunne være å se på sannsynligheten for og konsekvensene av introduksjon og spredning av PSTVd i potet, blomster, veksthusgrønnsaker og andre vertplanter. Likeledes å se på hvordan eventuelle endringer i regelverket for import av vertplanter for PSTVd vil påvirke sannsynligheten for introduksjon av PSTVd.

Vedtak: I og med at PSTVd står på listen over mulige bestillinger fra Mattilsynet i år (se sak 6) er det ikke nødvendig at faggruppen selvinitierer et arbeid her. Sekretariatet vil ta kontakt med saksbehandler i Mattilsynet for nærmere opplysninger om tidsskjema i saken. Faggruppen vil som vanlig ha en dialog med Mattilsynet under utformingen av bestillingen.

Risikovurdering av mykotoksiner i Faggruppe 5

Som oppfølging fra et tidligere faggruppemøte har faggruppens koordinator undersøkt om Faggruppe for forurensninger, naturlige toksiner og medisinerester (Faggruppe 5) vil sette i gang en selvinitiert sak vedrørende mykotoksiner i næringskjeden. Faggruppe 5 har fortsatt planer om en slik sak, men har foreløpig ikke hatt kapasitet til å starte opp arbeidet. Mandat og fokus i saken er ikke bestemt og representant(er) fra Faggruppe 9 er velkommen til å delta i diskusjon av mandatet når den tid kommer. Deretter vil man se om det vil være aktuelt at eksperter på mykotoksiner fra Faggruppen 9 deltar i arbeidet.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

8. Saker til hovedkomiteen

Vedtak: Faggrupeleder vil på neste møte i hovedkomiteen orientere om faggruppens selvinitiering vedrørende de tre *Liriomyza*-artene.

9. Saker fra møte i hovedkomiteen

Faggrupeleder orienterer fra møtene 5. februar og 9. juni 2009.

5. februar:

Probiotika for sykehuspasienter var en viktig sak på møtet. Hovedkomiteen vedtok risikovurderingen med noen endringer, og at saken slutføres i mars. Øvrige saker var blant annet VKMs mål og strategier og årsplan for 2009, mandat og sammensetning av *ad hoc*-gruppe for bestillingssaken marine oljer og 5-års markering av VKM 9. september. Under markeringen vil bl.a. Trond Rafoss fra faggruppen holde et innlegg om risikovurderinger av planteskadegjørere ved endringer i klima. Møtet er åpent og alle i VKM er inviterte.

9. juni:

Hovedkomiteen fikk en fin og grundig presentasjon av Faggruppe 5s risikovurdering av avløpsslam som gjødsel, et svært omfattende arbeid. Planteskadegjørere var ikke en del av vurderingen.

Kontakt med bransjen var en annen sak på dagsorden, der de ulike faggruppenes erfaringer ble diskutert, spesielt erfaringer i Faggruppe for dyrehelse og dyrevelferd. Hovedkomiteens generelle konklusjon var at VKM av hensyn til sin uavhengighet bør trå forsiktig i kontakt med bransjen. VKM kan selv ta initiativ for å innhente informasjon, men skal være restriktive når det gjelder henvendelser om møter eller lignende for å diskutere risikovurderinger som ikke er slutført.

Som faggruppen tidligere har avtalt tok faggrupeleder opp faggruppens erfaringer og utfordringer vedrørende behov for modeller i risikovurderingen av furuvednematode. Hovedkomiteen viste forståelse for problemstillingen. Generelt hadde hovedkomiteen følgende synspunkter:

- VKMs arbeid baserer seg på eksisterende data, modeller og kunnskap
- Det er utenfor VKMs mandat å bestille og betale for forskning
- Oppdragsgiver må få svar basert på dagens kunnskap. Usikkerhet, begrensninger og kunnskapsbehov skal tydeliggjøres
- VKM må være konsekvent. Å gjøre unntak i enkeltsaker kan fort skape presedens.

I den konkrete saken, risikovurdering av furuvednematode, mente hovedkomiteen at faggruppen bør lage et utkast til svar som sendes Mattilsynet via sekretariatet.

Hovedkomiteens arbeidsgruppe for kreditering av VKM-arbeid orienterte om status siden sist. Blant annet vil alle risikovurderinger få ISBN nummer, forfatterliste (medlemmer av *ad hoc*-gruppen som har utarbeidet risikovurderingen) og liste over faggruppens medlemmer som har vurdert og vedtatt risikovurderingen.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

10. Møter o.a. av felles interesse

Faggruppens nestleder, Trond Hofsvang, orienterte om at han i rollen som VKM-ekspert på entomologi deltok i EFSA-møtet "Technical meeting of environmental experts from the GMO Panel and from Member States on the risk assessment of maize MON810 for authorisation renewal" 26. mai i Parma. Hensikten med møtet var at EUs medlemsland skulle diskutere eventuelle utilsiktede effekter av maissorten MON810. Faggruppens nestleder og Hilde-Gunn Opsahl Sorteberg (medlem av VKMs Faggruppe for GMO) deltok som observatører fra Norge. To temaer var oppe til diskusjon: utvikling av resistens og virkningen på ikke-målorganismer. Det er gjort lite studier innenfor sistnevnte tema, spesielt på jordlevende organismer. De fleste studiene av virkningen på ikke-målorganismer er basert på nord-amerikanske forhold.

Faggruppens nestleder orienterte også om Artsdatabankens svarteliste for 2011 som er under arbeid. Listen vil være en ny forbedret utgave av 2007-listen. Biolog og modellekspert Bernt-Erik Sæter, professor ved NTNU, leder arbeidet med å lage et nytt sett kriterier for å vurdere økologisk risiko og spredningsevne. Faggruppen vil få høre mer om arbeidet med kriteriene en annen gang, et arbeid som vil kunne ha stor betydning for faggruppens arbeid. Faggruppens nestleder vil presentere kriteriene for faggruppen i høst, når rapporten fra arbeidet foreligger. Kriteriene er tverrfaglige, og dekker områder som fisk, fugl, sopp etc.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

11. Nytt fra sekretariatet

Det pågår en omrokering av arbeidsfordelingen i sekretariatet i disse dager. Koordinator for hygiene og smittestoffer, Siamak Yazdankhah, har nylig gått over i ny jobb. Danica Grahek-Ogden tar over koordineringen av denne faggruppen, mens Marie Louise Wiborg blir koordinator for hovedkomiteen. Det vil bli utlyst en ledig stilling i sekretariatet som koordinator for faggruppe for forurensninger, naturlige toksiner og medisinrester. VKM har utlyst et engasjement som kommunikasjonsrådgiver, og det vil forhåpentlig komme en person inn i denne stillingen om ikke lenge.

Vedtak: Orienteringen tas til etterretning.

12. Eventuelt

Ingen saker.

13. Nye møtedatoer

10. september og 10. desember.

Vedtak: Medlemmene reserverer datoene for faggruppemøter i 2009.